

DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES
STRANDGADE 56 • 1401 Copenhagen K
+45 32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

DIIS Brief

Præsidentkandidat Ségolène Royal og de franske han-elefanter

**Ulla Holm
Marts 2007**

Abstract

Et fransk præsidentvalg udløser altid stor debat både i Frankrig og over alt i verden. Den franske præsident har enorm magt. Det er derfor ikke ligegyldigt, hvem der sidder på magten. Præsidentvalgets første runde finder sted d. 22. april. Anden runde den 6. maj. Resultatet af første runde er fuldkommen usikkert. Franskmændene er dybt optaget af valgkampagnen – mere end sædvanligt. Det skyldes, at for første gang i 5. Republikkens historie har en kvindelig præsidentkandidat, socialisten Ségolène Royal - kaldet Ségo - formået at bryde igennem den mandlige politiske mur. Det har været en vanskelig opgave, da det franske politiske system i udpræget grad er mandsdomineret.

Dette Brief analyserer, hvordan Ségo har 'castet' sig selv, og hvordan de fire tungeste kandidater slæses om magten.

Det er ikke til at vide, hvem der vil vinde anden runde af præsidentvalget den 6. maj

Franskmændene bombarderes med opinionsundersøgelser op til den første runde af præsidentvalget den 22. april. Den ene dag viser undersøgelserne, at forhenværende indenrigsminister og leder af gaullistpartiet *UMP (Union pour un mouvement populaire)*, Nicolas Sarkozy – i folkemunde kaldet Sarko- vil vinde både første og anden runde. Den næste dag viser en ny undersøgelse, at Sarko og Ségo vil stå næsten lige efter første runde. Det er i realiteten usikkert, hvem der vil vinde anden runde den 6. maj. Usikkerheden om udfaldet er blevet forøget, efter at lederen af det centrum-liberale parti *UDF (Union pour la démocratie française)* Francois Bayrou har meldt sig på den præsidentielle bane. I første runde står han til at få ca. 18% - 20%. Som sidste kandidat i opløbet står Le Pen, leder af Den nationale Front. Han spås at score ca. 12-14%. Langt bagefter disse fire kandidater kommer kandidater fra De Grønne, kommunisterne, det yderste venstre samt fra et højre nationalistisk parti.

Bayrou og Le Pen er gengangere fra præsidentvalget i 2002. Bayrou opnåede dengang at få 6,84% i første runde. Det har derfor undret alle kommentatorer, hvorfor han nu scorer så højt i opinionsundersøgelserne. Måske er forklaringen, at franskmændene er blevet trætte af den lange valgkampagne, som Ségo og Sarko har ført. En ny kandidat tilfører valgkampagnen frisk blod og udfordrer de 'gamle'. Spørgsmålet er, om Bayrou fortsætter med at få stor opbakning, eller om franskmændene i sidste øjeblik foretrækker gaullist- og socialistpartiets kandidater samt Le Pen, der opnåede at få næsten 17% i første runde af præsidentvalget i 2002 .

Hvis det alligevel lykkes Bayrou at komme ind på tredjepladsen i første runde – efter Sarko og Ségo - vil Bayrous vælgere i anden runde være splittet mellem enten at stemme på Ségo, fordi de er kritiske over for Sarkos immigrationspolitik og socialpolitik eller på Sarko, fordi han står som garant for en tilbagetrækning af statsinterventionisme. For at skramme potentielle Bayrou stemmer væk fra Ségo, fremstiller Sarko Bayrou som yderst venstreorientet.

Le Pens vælgere vil være splittet mellem at sætte deres kryds ved socialistpartiet og gaullistpartiet. Derfor appellerer Sarko stadig mere til Le Pens vælgere. Han taler om, at de socialt udstødte skal have forbedrede vilkår og, at 2.3.og 4. generations indvandrere skal tilslutte sig de franske nationale værdier. Ségo slår også på de nationale strenge i forsøget på at få Le Pens vælgere til at stemme på hende.

Kæmperen Ségo og han-elefanterne

Ségo vandt suverænt præsidentkandidaturet efter en urafstemning blandt medlemmerne af socialistpartiet i efteråret 2006. Partiets 'gamle han-elefanter', der har lang erfaring som ministre, var ikke begejstrede over, at hun vandt. De har beskyldt hende for ikke at vide noget om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Hun har angiveligt 'kun' beskæftiget sig med såkaldte typisk bløde kvindesager, så som miljø, undervisning og familiepolitik. De har sat et kraftigt spørgsmålstejn ved hendes ide om deltagerdemokrati, fordi det efter deres mening ikke er politik med stort P. Ségos svar på sidstnævnte spørgsmål er, at franskmændene vil have ændring af politikken, og at kun Ségo står for denne ændring, fordi hun lytter til befolkningen. Beskeden er dermed, at det gør de 'han-elefanter' ikke.

Hendes demokratiopfattelse baserer sig på visionen om borgerens aktive deltagelse i samfundslivet, hvad der også var kernen i det revolutionære budskab fra 1789. Hun stiller den aktive borger i modsætning til den hidtidige politiske praksis, som har været elitestyret. Den aktive borger, som bruger sine demokratiske rettigheder, men som også opfylder sine pligter, er i fokus for hendes ide om et stærkt og respekteret Frankrig. Med afsæt i det aktive borgerbegreb og respekten for den enkelte borgers politiske stillingtagen, mener Ségo, at det er nødvendigt med en ny folkeafstemning om en ny europæiske forfatningstraktat. Ifølge Ségo kan man ikke nøjes med en ratifikation i

Nationalforsamlingen og Senatet – hvad Sarko vil – fordi 56% af franskmændene sagde nej til forfatningstraktaten den 29. maj 2005.

Den aktive borger og den aktivt politisk kvinde er hendes bud på brud med hidtidig mandsdomineret elitestyring. Hun fremstiller sig selv som den kæmpende kvinde. Det gør hun især i sit valg af kvindelige franske forbilleder. Hun har flere gange udtalt samt skrevet i sin nys udkomne bog *Maintenant*, at hende yndlings heltinde er Jeanne d'Arc, der iklædt mandetøj og ledet af 'sine stemmer' kæmpede mod englænderne på et tidspunkt, hvor franskmændene var ved at tabe hundredårskrigen (1337 – 1453) til England.

Ségo følger 'sine egne indre stemmer' ved at lytte til sig selv og andre. 'J'écoute' (jeg lytter) er blevet hendes varemærke. En af hendes nære støtter i valgkampen, tidligere minister Jean-Pierre Chevènement, er endog så begejstret for Ségos egen sammenligning med Jeanne d'Arc, at han har svunget sig op til at erklære, at 'Ségo er Europas Jeanne d'Arc, som beskytter os' (*Le Monde*, 17. marts, 2007). Ségo 'castes' som en mandlig kvinde, der står som beskytter af den indre og ydre sikkerhed. Hun har 'stjålet' Jeanne D'Arc fra le Pen, hvis parti hvert år d. 1. maj fejrer Jeanne D'Arc samt de blå, hvid og røde farver (trikoloren). Hendes reference til Jeanne d'Arc som kvinden, der kæmpede for det 'sande' Frankrig, er slået så meget igennem, at Sarko også er begyndt at tage Jeanne d'Arc i sin mund. I en tale den 13. marts 2007 udtalte han, at 'Jeanne d'Arc og Republikken er Frankrig, fordi de begge inkarnerer den evige appel til retfærdighed'.

To andre franske kæmpende kvinder er på Segos hitliste. Den ene er Louise Michel, en lærerinde, der kæmpede for at forbedre de fattiges vilkår samt deltog i Kommuneopstanden i 1871 mod kejser Napoleon d. III.. Som straf blev hun deporteret til den franske koloni Ny Kaledonien i Stillehavet. Den anden er Olympe de Gouges, som under den franske revolution var forkæmper for ligestilling mellem kønnene. Hun udformede en kvinderegtighedserklæring i 1791 som en reaktion på den nye grundlov, der udelukkede kvinderne fra politiske rettigheder. I erklæringen hed det bl.a.: "Kvinden har ret til at bestige skafottet. Da skal hun også have ret til at bestige talerstolen". Under revolutionen tog hun stærkt afstand fra Robespierres terrorregime og endte derfor sine dage på skafottet. Ségo har forslået, at hendes aske bliver overført til Pantheon, hvor alle de franskmænd, der har betydet noget for den franske nation, ligger begravet. Der ligger kun én kvinde begravet i Panthon. Det er Marie Curie, nobelpristager i fysik.

Jeanne d'Arc, Olympe de Gouges, Louise Michel --- og Ségolène Royal repræsenterer Hundredårskrigen, Den franske Revolution, Kommuneopstanden og oprør mod 5. Republikkens politiske system. Budskabet er klart: der skal kamp til for at ændre en utålelig situation. Ségo anvender ikke ordet 'brud'. Det har hun overladt til Sarko. Til gengæld har Sarko overtaget hendes Jeanne d'Arc reference. Begge bruger de henvisningen til at sætte kravet om retfærdighed i centrum for deres indenrigspolitiske vision.

Retfærdighedsbegrebet knyttes i Ségos heltinde referencer til samfundsomvæltninger og reformer, som udspringer fra den aktive borgers krav om deltagelse i udformningen af politikken. Ségo vil da også af med 5. Republikken. Hun vil en 6. Republik, som skal give Nationalforsamlingen (parlamentet) en langt større rolle og mindske præsidentens magt. Hun knytter dermed an til afdøde præsident Francois Mitterrand, der i sin bog *Det permanente statskup* (1964) kritiserede 5. republikkens præsidentvælde, der i betydelig grad mindskede premierministerens indflydelse samt den lovgivende magt. Mitterrand glemte imidlertid sin egen kritik, da han selv blev præsident i 1981.

Spørgsmålet er, om Ségo også hurtigt vil lægge den 6. Republik i mølposen, hvis hun bliver præsident. Hun var oprindeligt ikke varm tilhænger af en sådan. Hun er blevet presset af Bayrou, som først var ude med dette forslag. I realiteten kan Ségos konkrete forfatningsforslag sagtens indeholdes i 5. Republikkens forfatning.

Ségo vil styrkelse af Nationalforsamlingen, som kun er et 'registreringskammer' i den 5. Republik. Præsiden skal stå til regnskab over for Nationalforsamlingen, og der skal indføres en vis dosis af proportionelt valg til Nationalforsamlingen, som skal supplere de nuværende valg i

enkeltmandskredse. Kun en dosis og ikke totalt proportionel repræsentation, hvad der ville have været logisk pga. Ségos aktive borgerskabsbegreb. Men hvis hun havde gjort det, ville det have betydet, at f.eks. le Pens Nationale Front ville blive repræsenteret i Nationalforsamlingen, hvad partiet ikke er nu pga. af enkeltmandskreds systemet. Socialistpartiet og Ségo foretrækker, at Den nationale Front står uden for repræsentationssystemet, fordi det ikke er 'stuerent'. For at opveje indskrænkningen af den politiske repræsentation har Ségo foreslået oprettelse af såkaldte borgerforsamlinger (jury citoyen), som skal evaluere de folkevalgtes politik. Hendes reformforslag af det politiske valgsystem er en blanding af rådsdemokrati og repræsentativt demokrati.

Ségo ændrer heller ikke fundamentalt ved præsidentens rolle. Hun foreslår hverken, at præsidenten skal vælges af Nationalforsamlingen og Senatet eller, at præsidentens magt over forsvars - udenrigs – og international politik skal reduceres. Gaullismens arv er tung i Frankrig. Der er grænser for hvad Ségo-Jeanne d'Arc-Ségo kan foreslå.

Ségo og den nationale identitet

*Afsted i børn af fædrelandet
Oprunden er nu hæderens dag.
Tyranniet har vi forbandet,
Rejser mod os sit blodige flag”.*

.....
Til våben alle mand!

Slut kreds og holder stand!

Af sted, drag med,

Flyde skal blod

I strid smudsig flod!

(første strofe af den franske nationalsang Marseillaisen, 1792)

Indtil midten af marts drejede valgdebatterne sig primært om den sociale model, ultraliberalismen, uddannelsessystemet, volden i forstæderne, de udstødte og det politiske system. Tavsheden rådede hvad angik nationale identitet og forholdet til 'de andre'. Den tavshed brød le Pen i marts, hvor han stillede op som præsidentkandidat. Le Pens program er som altid en svada mod immigration og muslimer.

Identitetsdebatten startede med, at Sarko foreslog oprettelse af et ministerium for national identitet og immigration. Det vakte vild harme blandt intellektuelle på venstrefløj, som i indlæg i den ansete avis *le monde* skrev, at den etablerede forbindelse mellem national identitet og immigration yderligere vil fremme racisme, hvilket er i modstrid til den franske republiks budskab om tolerance, åbenhed og universelle værdier.

Næste skridt blev taget af Ségo. Hvor hun indtil marts havde mobiliseret historien for at præsentere en bestemt kvindekamp synsvinkel, mobiliserer hun nu historien i følelsernes og symbolernes tjeneste. At elske sit land og ikke blot være stolt af et bestemt land og politisk program spiller nu en vigtig rolle for at dæmme op for Le Pens appel til følelserne for fædrelandets historie.

På et møde den 22. marts i Marseille, som er præget af en stor nordafrikansk indvandrerbefolkning, lod hun den franske nationalsang Marseillaisen spille **to** gange. Hun nøjedes ikke hermed. Hun foreslog, at enhver franskmand bør have det franske flag i sit hjem samt, at trikoloren bør flage på nationale festdage. I Frankrig vajer trikoloren på offentlige bygninger. Det er ikke almindeligt – som i Danmark – at hejse private flag. Ségos forslag blev derfor mødt med hån i pressen. Fra alle sider lød det, at det måtte folk selv bestemme.

Nationalsangen Marseillaisen udgør et vigtigt element af den franske identitetshistorie. Den blev skrevet i 1772, hvor Østrig erklærede det revolutionære Frankrig krig. Sangen maner til sammenhold

mod 'de andre', som kæmper mod de franske revolutionære værdier og det franske territorium. Sangen etablerer et brud mellem fortid og nutid/fremtid samt en demarkationslinie mellem højre – og venstrekræfter. Ségo forklarede sine tilhørere på mødet i Marseille at 'Marseillaisen er kampens sang mod alle tyranniets kræfter. Det er oprøret mod Enevældens kræfter. Det er sangen, som synges af alle, der vil ryste undertrykkelsens åg af sig '(Reuters. France, 22. marts, 2007).

Ségo brugte Marseillaisen til at kritisere det nuværende politiske system. Enevælden – repræsenteret af de gamle 'han-elefanter' – så som Chirac. Tyranniet – repræsenteret af ultraliberalismen, som Sarko legemliggør. Ingen af disse personer nævnes i Ségos tale. Men tilhørerne ved, hvem hun henviser til.

Nogle dage før stormødet henviste Ségo til et andet aspekt af den revolutionære arv, som definerer den franske nationale identitet: 'Værdierne er ikke forbeholdt de franskmænd, der i mange generationer har boet i Frankrig. Nationen skelner ikke mellem hvide, sorte, gule, katolikker, muslimer. Alle er de borgere i den franske republik' (France 2, 13.03, 2007). Denne udtalelse syntetiserer det franske politiske borgerskabsbegreb. Det franske individuelle valg af nationalt borgerskab baserer sig hverken på etnicitet, kultur religion eller biolog. Det betyder, at en hvilken som helst fremmed etnisk gruppe kan transformeres til individuel borger. Hvis indvandreren aktivt og individuelt vælger at blive borger i den franske politiske nationalstat, så er hun/han franskmænd på lige fod med franskmænd, hvis forfædre i mange generationer har boet i Frankrig. Den 'etniske' borger eksisterer ikke eller rettere bør ikke eksistere ifølge fransk nationsdefinition.

Dette politiske nationsbegreb udfordres af Le Pens 'etnificerede' nationsbegreb. Le Pen definerer nationen som en gruppes tilhørsforhold til et bestemt territorium på grundlag af fælles historie, sædvaner, sprog, kultur og religion. Fælles kultur og ikke politik bliver således det kit, der binder folket sammen. Le Pen tilbyder kulturel tryghed og stabilitet på grundlag af udelukkelse af 'de andre'. Le Pens beroligende budskab til de 'rigtige' franskmænd er, at et harmonisk samfund kan realiseres, hvis 'de andre' smides ud. Dette kulturelle og 'etnificerede' nationsbegreb er et frontalt opgør med fransk politisk identitet. Ségo tager derfor stærkt afstand herfra. Det gør de andre præsidentkandidater også. De fastholder alle, at Frankrig besidder noget særligt: de universelle revolutionære værdier. Derfor er det en pligt for Frankrig at forholde sig åbent til 'de andre', hvad Sarko også understreger gang på gang. Men samtidig erklærer Sarko: "Vi skal respektere 'de andre', som kommer til landet; men de må også respektere Frankrigs identitet, som er en blanding af kultur, sprog og politiske værdier" (13.marts). I denne udtalelse blandes le Pens tale om en specifik kultur og de fransk politiske værdier. Le Pen har kippet med flaget ved at udtale, at Sarkozy er den mindst værste af præsidentkandidaterne.

Med undtagelse af Bayrou er Ségo og Sarko enige om, at multikulturalisme er af det onde. Det er i direkte modstrid mod det individuelle valg af det politiske borgerskab. For le Pen er det en trussel mod det homogene franske kulturelle fællesskab. Bayrou er derimod mere åben over for folks religiøse og kulturelle forskelligheder. Måske fordi han kommer fra en region nede ved Pyrenæerne, hvor folk har en regional identitet.

Debatten om national identitet er kommet for at blive i kampen om præsidentembedet. Spørgsmålet er, om Ségo skruer stadig mere op for lyden af Marseillaisen og måske langsomt tvinges ind i en tale, som mistænkeliggør 2.3. og 4. generations loyalitet over for Republikkens værdier. Hvis det sker, vil hun miste stemmer blandt forstædernes beboere, som ellers har været positive over for hende. Sarko tør ikke vove sig ud i forstæderne, fordi hans grove udsædninger af ballademagerne under voldsomhederne i vinteren 2005 har gjort ham til persona non gratae.

Konklusion

Ségos, Sarkos og Bayrous programmer er alle prægede af nejtet til forfatningstraktaten den 29. maj 2005. De har alle forholdt sig til de vigtigste årsager til nejtet, som ifølge en Eurobarometer opinionsundersøgelse fra juni 2005 var, at 1)forfatningstraktaten ville få negativ indflydelse på

beskæftigelsen, 2) at den ville fremskynde udflytning af virksomheder, 3) at traktaten var for økonomisk liberal, 4) at man var i opposition til præsidenten/regeringen/visse partier, og 5) at det sociale aspekt ikke var tilstrækkeligt sikret.

De fire præsidentkandidater taler derfor alle om nødvendigheden af at styrke den sociale dimension. Det er dog Ségo, der har fremført de mest detaljerede planer for social forbedring af de dårligst stilledes vilkår. Sarko har lige siden nejet, dæmpet sin økonomiske liberalisme og tilføjet en dosis social retfærdighed til sit program. Sarko, Ségo og Bayrou er tilhængere af en eller anden udgave af social-liberalismen. Problemet er, at det er vanskeligt at sige lige ud, fordi der er en tung tradition for statsinterventionisme i Frankrig, og fordi nejet til forfatningstraktaten sætter grænser for, hvor meget kandidaterne kan tillade sig at tale om reduktion af statens sociale udgifter og statens reducerede rolle i markedsøkonomien.

Ségo har det svært. I socialistpartiet findes der fraktioner, der er anti-liberale. Så snart hun taler om nødvendigheden af at forlige befolkningen med virksomhederne, står de anti-liberale vagt omkring staten og skælder hende ud for at være en kopi af Tony Blair. Da Lionel Jospin under valgkampen op til præsidentvalget i 2002 udtalte, at han var imod en altomfattende stat, blev han også skældt ud for at være 'blairist'. Hertil kommer, at den kendte anti-liberale aktivist Bové har stillet op. Han vil puste til den anti-liberale ild.

Jeanne d'Arc blev brændt. Olympe de Gouge endte på skafottet. Louise Michel blev deporteret. Hvis Ségo taber præsidentvalget, er der risiko for, at 'han-elefanterne' deporterer hende ud på sidelinien af socialistpartiet. De kommer også selv ud på den politiske sidelinie, hvis Sarko bliver præsident. De bliver tvunget til socialistisk sorgarbejde og nytænkning.

Om fransk Europa-politik se: Ulla Holm: det gamle Frankrig i det nye Europa.